

ישיבה רצ"ט, כ"ח אייר תשי"ז (29 מאי 1957)

— שאלות ותשובות (ברייהודה, רוקח, בן-יעקב); הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת (שפרינצק, אונייה); הצעות לסדר-היום (שפרינצק, אבניאל) —

10. אישור חוק-העזר מטעם עיריית תל-אביב בדבר איסור גידול חזיר ומכירתו

חברת-הכנסת ז. בן-יעקב שאל את שר הפנים ביום כ"ב באייר תשי"ז (23 במאי 1957):

כבר עברו ששה שבועות מזמן שמועצת עיריית-תל-אביב אישרה מחדש את הצעת חוק איסור גידול חזיר ומכירתו בשטח שיפוטה, שהובאה לפניו אחרי שהוכנסו בה השינויים שעליהם הוסכם במשאומחן הממושך בינך ובין ראש העיר מר לבנון, בהשתתפות שר הדתות או סגנו, אך עד כה לא זכה החוק הזה לחתימת אישורך. אני שואל איפוא:

(א) מהי שוב סיבת עיכוב אישורך, שלו מחכים כבר באיסבלנות צודקת תושבי העיר, אחרי שהוכנסו השינויים, שעליהם הסכמת?

(ב) למתי יש לקוות לאישור המיוחל הזה, שכל יום העובר בלעדיו מביא אתו תקלות חמורות ההולכות וגדלות והן חסרון שלא יוכל להימנע?

שר-הפנים י. ברייהודה:

השאלתה של השואל הנכבד נרשמה במזכירות הכנסת ביום 23 במאי 1957 ונתקבלה בלשכתי ביום 26 במאי 1957, כאשר חוקי-העזר כבר נחתם על-ידי ונשלח על-ידי המשדר לפרסום לפני זה.

ב. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

את ההצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת הקטין על מצב הרפואה והאישפוז בישובי הספר ואזורי פיתוח לוועדת השירותים הציבוריים, ואת הדיון בהצעת החוק לחיקון פקודת התעבורה — לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ג. הצעות לסדר-היום

1. השביתה בבית-החרושת "אתא"

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עובדים להצעות לסדר-היום, רשות-הדיבור לחברת-הכנסת אבניאל, להצעה לסדר-היום מס' 417 — השביתה בבית-החרושת "אתא".

בנימין אבניאל (תנועת החירות):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, זה 18 יום שמפעל על 1,600 פועלי מושבת מעבודה, כבר נגרמו הפסדים ישירים, למעלה מן 300,000 לירות בשכר עבודה, והפסדים לא פחותים מכן למפעל, ובעקיפין סכומים הרבה יותר גדולים לאי-בוד, עד כדי כך ששר המסחר והתעשייה נאלץ היה להוציא רשינות או הודיע שיוציא רשינות יבוא מחוץ-לארץ לאותם המוצרים שמייצרים כאן בארץ בשטח הגדון.

אני טובר שהבית הוא הבמה הנכונה להיכנס לבירור מי צודק בדרישותיו — אם תביעותיהם של העובדים להעלות השכר, להטבת התנאים הסוציאליים, או תביעותיה של הנהלת המפעל, הטוענת שהיא יכולה לפטר מ-300 עד 400 פועלים מתוך המספר הכללי של 1,600 איש, לא כאן המקום לבירור, ואין אנחנו יודעים עם מי הצדק, אבל דבר אחד ברי לי, ש' אסור היה למשרד העבודה, למינה, לתת שהעניינים יתגלגלו במדרון כזה עד כה.

שר-הפנים י. ברייהודה:

עצם השם — משרד הדתות, בלשון רבים — מציין, שמדינת ישראל מכירה בשוויון הזכויות והחובות של כל אזרחיה גם בשטח הדת, עד כמה שהמדינה מטפלת בוה. מבחינה זו יש לקוות, כפי שמשמע מתשובת שר הדתות לשאלתך אליו מיום 29 במארס 1957, שהטעון תיקון בחוק יתוקן.

פ. חשבונות המים בירושלים

חברת-הכנסת י. רוקח שאל את שר הפנים ביום כ"ב באייר תשי"ז (23 במאי 1957):

בעתונות פורסמה הידיעה שעיריית ירושלים גובה כספים בעד מים שצריכתם לא נקבעה, התושבים משלמים מתירים מוגזמים על מנת לכסות גרעונות. בגלל חוסר מיפוי מדוייק במחלקת המים העירונית יש חשש שחלק מהמים זורם לעיר העתיקה.

לכן אבקש את כבוד השר להשיבני:

המוכן כבוד השר לבדוק את הפרשה כולה ולהסיק את המסקנות המתאימות?

שר-הפנים י. ברייהודה:

התשובה לשאלתה היא — כן.

היו"ר י. שפרינצק:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ברוך אונייה (יו"ר ועדת הכנסת):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הריני מתכבד להביא לתשומת-לבה של הכנסת, שוועדת הכנסת החליטה להעביר

זה למעלה משמונה חדשים שהענין רותח שם. לפני שישה חדשים עמדה לפרוץ שם שביתה. אין אנו יכולים לצפות תמיד לנסים, כמו מבצע סיני, שיעכבו את הדבר. ידוע לי ששר העבודה מינה ועדה; הוועדה הוציאה מסקנות פה אחד ברוב הנקודות העיקריות. אני רוצה לשאול: מדוע לא התערב שר העבודה כדי למנוע סכסוך חמור זה, הפוגע במישרין ב-1,600 משפחות? מדוע לא ארגן שר העבודה בוררות מונעת, כדי ליישב את הסכסוך לפני פרוץ השביתה? מדוע חיכה שבועה שמונה חדשים ולא השפיע או כפה על שני הצדדים לקבל את מסקנות הוועדה הציבורית שהוא מינה? גם בענין פיטורי ייעול קבעה הוועדה שזה לא ייעשה לפי החלטת מנהל המפעל או הנהלת המפעל בלבד, אלא בשיתוף נציגי העובדים אם אין הסכמה ביניהם, יתספר 'גורם שלישי שיכריע; אם אין הס' כמה ביניהם על בחירת האיש, תקבע הוועדה את הגורם השלישי.

אילו בוצעו מסקנות אלו, אפשר היה למנוע את כל הר' עזועים במשק, בעוד שבועיים או חודש יגיעו ממילא לפתרון כלשהוא, ולשם מה כל האלימות נגד מי שנכנס לחנויות, נגד עובדים ושבים? לשם מה נגרם כל אוהו הפסד של 300,000 לירות לפועלים? לשם מה ההפסד למפעל, אשר יודעים אנו

נראה לי כי כל הצדדים לסכסוך ואף הציבור כולו, גרס תמיד שמפעל זה איננו מן הנחשלים או מן המפגרים; אין הוא גם מסוג המפעלים אשר משרתו ומעייניו נתונים לעשיית רווחים על חשבון תנאי עבודה גרועים של העובדים. מן המ"קובלות והמוסכמות שמפעל זה יכול לשמש דוגמה ליחסי עבודה, ועל כל פנים לתנאי עבודה. והנה דווקא במפעל זה פורצת שכיחה ביחס לכמה עקרונות הנוגעים לצד המשקי של המפעל: תנאי העבודה, ובעיקר ענין פיטורי הייעול. מפעל זה נאבק, לדעתי, על כמה עקרונות שאינם נוגעים רק לו בלבד, אלא למשק המדינה כולה.

אם ארצה לצטט מדברי שר האוצר ושר המסחר והתעשייה בהודמנויות שונות על הבעיות העיקריות של המשק, נראה לי כי מפעל זה עושה, בעמידתו על הסדרים מסויימים, את מלאכתם של שר האוצר ושר המסחר והתעשייה. כפי שנראה לנו מתוך הדבריו, הבעיה העומדת במרכז הענין שם היא, שהדרך הנהוגה להעלות את השכר, להיטיב את תנאי העבודה ולכסות זאת על-ידי העלאת המחירים — דרך זו אינה נראית ערוה, לא למפעל זה ולא למשק כולו. משום כך אין הבעיה נוגעת רק לפרט זה או זה המהווה צד לויכוח ב"אתא", אלא, בדרך של השוואה ובדרך של הקבלה, הוא נוגע לכל המ"פעלים, בין שבעל המפעל צודק או אינו צודק, ובין שהע"בדים צודקים או אינם צודקים בכל הנקודות. אינני יודע מדוע הוועדה שמינה שר העבודה בזמנו ואשר הסיקה מסקנות מסויימות, אי-אפשר היה להטיל את מסקנותיה על אותו צד אשר לא הסכים לקבלו. כתוצאה מכך התפתח הסכסוך והגיע עד לשכיחה הנוכחית.

כפי שאמרתי, הבעיה חורגת ממסגרת סכסוך עבודה רגיל. הנתונים והנושאים שעליהם נסב הויכוח והסכסוך אינם ענין רק לאותם שני הצדדים, אלא למדינה ולמשק כולו. מתוך החשיבות שיש למפעל, הן מבחינת היקפו ובעיקר מבחינת ערכו המשקי והכלכלי, הלאומי והממלכתי, יש הכרח שהכנסת תדון בנושאים הכרוכים בוויכוח זה ותשתדל להאיר את הבעיה הזאת באור הנכון, תוך ליבונה בדיון משותף.

חייב אני לנגוע באספקט גורף המלווה סכסוך זה: מעשי האלימות. לכאורה אפשר לומר שהענין כולו נפתר: פועלי "אתא" מקבלים כנראה עבודה במקום אחר, ושר המסחר והתעשייה עומד להביא תושים מחוץ-לארץ במקום הוותים המיוצרים במפעל או המונחים במחסני "אתא", אלא שהשר תמים בעזרת חוגים אחרים מונעים את הערתם למקומות הצריכה בשוק, שם הם דרושים. אבל המצב אינו משתנה על-ידי כך, והשימוש במעשי אלימות, כפי שנתפרסמו בעת-הנ"ל, מעורר דאגה רבה. הייתי אומר שהוא חורג ממסגרת של שימוש בכוח על-ידי משמורת בצורה לגיטימית, ועובר לאותו שטח אשר ממנו והלאה אין פתרון והכנסת לקיומו גדלה והולכת. אם השימוש בכוח צריך לקבוע, כי אז אין ספק למי הכוח במדינה הזאת. משום כך גם בנקודה זו מן הרואי שהכנסת תתן דעתה לקבוע מבחינה ממלכתית וציבורית מהו התחום המותר ומה — ממנו והלאה וגורם רעה למדינה כולה.

אני מבקש איפוא לכלול את השאלה הזאת בסדר-היום של הכנסת.

הי"ר י. שפרינצק:

בנושא דומה — הצעה לחבר-הכנסת לורנץ.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל):

יושב-ראש נכבד, כנסת נכבדה. השכיחה ב"אתא" אינה רק מחלה אלא גרוע מזה: היא סימפטום למחלה הרבה יותר עמוקה ויותר מקיפה. יהיה זה לרדתי או טנדנציוזי לומר

כי מתוך מחזור של 19 מיליון לירות נשאר לו רווח של 125,000 לירות בלבד לאחר ניכוי מס הכנסה? הן לגבי פריון העבודה והן בענינים אחרים, יש הרבה להסירה. אנו אומרים כי הענין לא יוסדר על-ידי בעל המפעל בלבד, אך גם לא בש"רירות הפועלים, ובוודאי לא בעזרת התפרצויות מתוך השכרנות פנימיים של מישהו, הרוצה ליצור עובדות שישיפעו על יחסי הכוחות ועל יחסים מפלגתיים פנימיים.

בחוק, שכבר עבר קריאה ראשונה בכנסת, מדובר על אפ"שרות של צדדים מצד הממשלה לגבי מפעל שפעולתו היא בגדר פעולה חיונית. אפשר להטיל איסור על הפסקת פעולתו של מפעל כזה. כמו כן נאמר כי השר רשאי למנות אדם לנהל ולפקח על הנהלת המפעל, אם בעל המפעל אינו ממלא אחר הוראותיו. ההגדרה של "פעולה חיונית" היא: פעולה לקיום אספקה סדירה או שירותים סדירים, להגדלת היצוא או לה"גברת הייצור, לקליטת עולים או לשקום חילים משוחררים או נכי מלחמה.

שואל אני את שר העבודה ואת שר המסחר והתעשייה: מפעל זה על 1,600 פועלים, הגדול בענף שלו והחלוץ בענף זה של התעשייה; מפעל אשר עשה רבות יחד עם עובדיו ופוע"ליו כדי להשריש ענף זה במשק הישראלי — האם באמת היה הכרח שייגע לסכסוך ושפיקות-דמים, ואי-אפשר היה לשכנע את בעל המפעל ואת הפועלים שיישבו את עניניהם על-ידי בוררות ממלכתית מונעת, או על-ידי תיווך שיסיכמו לקבל מרצון את מסקנותיו? אולי ישיבו לי כי השר דן בענין ובינתיים אין מוצא. אל יאמרו לי שהענין "סוביידיצייה", אין זה "סוב"ידיצייה", כי אין כאן משפט. הצדדים לסכסוך אינם חייבים על"פי החוק לקבל את דעתו של השר. בחוק לא נקבע אפילו שאסור לערוך שכיחה כל עוד מתנהלת פעולת התיווך. גם לפני שישה חודשים לא קיבלו את דעת השר, והשר לא עשה מאומה. הטענה שלי מופנית לאלה שגרמו לכך כי המדינה תימצא במצב כזה, בשעה זו, בשטח של אספקה חיונית, ואילו שר המסחר והתעשייה ושר העבודה אינם ששוכעים את חברי-הם ואינם משכנעים את הנהלת המפעל שיישבו את הענין בדרך של הבנה רדינית. על-ידי כך יכולים היו למנוע הרחעת משקיעי הון והפתחתם מפני השקעה בארץ, או לעורר בהם את הרצון להרחיב את המפעלים שכבר הקימו. אני מציע להסדיר זאת בלי להוציא חס ושלוש עובדים מן המפעל תוך הפקר"תם. יש דרך שבה תוכל המדינה להסדיר גם בעיה זו. אני מוכן לתת לשר העבודה צעה כיצד לעשות זאת.

רצוני להביא עוד נימוק: לא יאמרו שזהו ענין עדין, אשר הדיון עליו בבית זה עלול להביא לו נזק. הדיון לא יביא נזק אלא דווקא ירבה את החיפושים לפתרון הבעיה. תצא נא מפה הקריאה הן להנהלת המפעל והן לשוכתיים להראות גמישות והבנה הדדית, ואם לא — ישכנעו אותם שר העבודה ושר המסחר והתעשייה לקבל מרצונם בוררות-חובה ליישוב הענין.

הי"ר י. שפרינצק:

רשות-היבור לחבר-הכנסת ספיר, להצעת דומה.

יוסף ספיר (הציננים הכלליים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ביקשתי להעלות את בעיית השכיחה ב"אתא" לדיון בסדר-היום של הכנסת, לא רק משום שזהו אחד המפעלים הגדולים ביותר בארץ ומספר העובדים הנוגעים בדבר (או "הנוגעים בדבר") הוא גדול, אלא משום שהנתונים והנושאים הקשורים בשכיחה זו חורגים ממסגרת סכסוך עבודה רגיל. למעשה הם מהווים חלק מן הבעיה הכללית של המשק שלנו.

ישיבה רצ"ט, כ"ח אייר תשי"ז (29 מאי 1957)
— הצעות לסדר-היום (לורנץ, שפרינצק, י. ספיר, גוברין, אבניאל) —

ממנו, בניגוד לכל הכלכלנים, כלכלני האוצר וגם כלכלני הסקטור ההסתדרותי, הקובעים עליי ראות מוצקות ששכר-העבודה צלנו עולה בשליש ואף בשני-שלישים על שכר-העבודה באירופה.

כמובן, כל מי שמכיר את עמדותי בנוגע לזכויות העובדים יודע שאין כוונתי להורדת שכר הפועל, אשר משכורתו בין כך ובין כך אינה מספיקה לפרנסתו. אבל דווקא מי שרוצה באמת בטובתו של הפועל, אינו יכול להתעלם ואינו יכול לרצות שלא למצוא פתרון לבעיה זו, אשר השביתה ב„אתא“ מעמידה אותה לפנינו בכל חריפותה.

שביתה „אתא“ היא אזהרה, היא קוראת לאחראים למדיניות הכלכלית של ארצנו להיגמל מכל סוגי אשליות ולמצוא פתרון אמיתי, איך לקיים ולפתח תעשייה על יסודות בריאים ובלתי-מלאכותיים גם במדינתנו.

מטעמים אלה אני מבקש מן הכנסת לדון בבעיה זו.

היור"י. שפרינצק:

הצעה לחבר-הכנסת גוברין.

יוסף ספיר (הציונים הכלליים):

האם לא תהיה תשובת השר, אדוני היושב-ראש?

עקיבא גוברין (מפא"י):

אדוני היושב-ראש חברי הכנסת. אני מציע להסיר את כל שלוש ההצעות מעל סדר-היום של הכנסת.

במכוון. אדלוג על כל הנימוקים אשר הביאו קודמי כדי להעלות את השאלה על סדר-היום, שכן איני רוצה כלל לצאת בעקבותיהם, כי בנאומיהם כבר הספיקו לקבוע עמדה ודעה עם נימוקים, עם השוואות, עם קטרוג על הפועלים, על ההסתדרות ועל השר. כל זאת — בתחום הצעות לסדר-היום, כדי למנוע, כביכול, סכסוכים בישראל, כדי שלא להרגיז את הרר חות, כדי לסייע לתיווך, כדי להגיע לשקט ולהגן על המשק ועל הפועלים. זה משונה ואיננו מובן.

בידי חבר הכנסת אבניאל, כך התפאר לפנינו, עצה איך לחסל את הסכסוך.

אדוני, חברי-הכנסת אבניאל, הרי השר לפניך, העצה בכיסך — קום ותשיא עצה. האם לשם כך היה עליך לעלות על במה זו ולספר מה שסיפרת?

בנימין אבניאל (תנועת החירות):

אולי זה לא התאים למציאות?

עקיבא גוברין (מפא"י):

לא התאים.

בנימין אבניאל (תנועת החירות):

בקשה להגיד מה לא התאים.

עקיבא גוברין (מפא"י):

אמרתי שאני במכוון דולג על כך, כי אני באיני מסגרת אני נמצא ובאיני מסגרת צריך היית אתה להימצא. אניע למה שאגיע, והדברים יבואו על בירורם ותיוכם ויתחוררו למדי.

כל חברי הכנסת מכירים ויודעים את החוק שקיבלנו בענין סכסוכי עבודה — חוק ליישוב סכסוכי עבודה. אינני זוכר שאיזה חבר כנסת מאינו. סיעה הציע בחוק זה סעיף האומר, שאם פורץ סכסוך והשר מתוון בו או אינו מתוון, והתיווך עולה בידו או אינו עולה בידו — תהא הכנסת דנה בענין, והוא יועבר לוועדת העבודה להכרעה. שום חבר לא

שהשביתה ב„אתא“ פרצה משום ששם, בכפר אתא המרוחק, היה היו שני אנשים אשר שם האחד אלמוגי ושם השני מולר, וכאשר התחילו שני האדונים האלה להרגיש שעמום, החליטו לצאת לשדה הקרב כדי להתמודד ולהראות לעיני כל כוחו של מי עדיף.

ברור לכל שאין ההסתדרות ששה בשעה זו, כאשר האבטלה היא בממדים כה גדולים, להשבית קרוב ל-2,000 עובדים ולהוסיף על מחוסרי העבודה המרובים. כן ברור שתעשיין טיפוסי כמו מולר, אשר איננו שייך לאותם הסוחרים שנהפכו כאן בן-לילה לתעשיינים, תעשיין מקצועי ומסורתי כמו מולר, אשר אומרים עליו שבועיקוי נוול לא דם אלא כותנה, — תעשיין כזה אין לחשוך בו שסתם כך, לשם התנצחות או משום שבמקום אחר אולי יוכל להרוויח יותר כסף, יגזור שיתוק על מפעלו המפואר.

מכאן, חברי הכנסת, שמשבר „אתא“ הוא משבר המדיניות הכלכלית של ארצנו. אם מפעל כ„אתא“, שהוא בלי ספק אחד המפעלים הטובים והמשוכללים ביותר מכל הבחינות — מבחינת המסורת המקצועית של בעל המפעל, מבחינת הוותק של המפעל על כל יסודותיו, מבחינת היסודות הכספיים האיתנים של בעל המפעל שאינו זקוק לריבית שחורה דוגמת בת-החרושת אחרים, וגם מבחינת צוות עובדים מעולה אשר גם לו ותק ומסורת בעבודה זו — אם גם מפעל אשר כזה מגיע לתיקו ואינו מוצא את הפתרון היסודי שהמפעל ירוויח את המינימום הדרוש וגם הפועלים יוכלו להתפרנס מיגיע-כפיהם כראוי, הרי מוצדק שהכנסת כולה תדון ותתעמק בחידה זו.

לא די רק בחיסולה של השביתה, גם אם נכון הוא שזהו הצעד הראשון, צעד שמוכרח להיעשות בכל המהירות. והכל מאד על מספר ימי השביתה שכבר עברו. לדעתך, היתה על הממשלה החובה לדאוג שהשביתה הזאת, שלגמרי לא באה במפתיע, לא תפרוץ כלל; ואחרי שכבר פרצה — לפחות להסלה ביתר מהירות.

אבל כפי שאמרתי, אם השביתה אינה אלא סימפטום למחלה, הרי אין די בחיסול הסימפטום, כמו שאין די בהורדת החום של החולה. יחד עם הורדת החום צריך לעקור את הגורמים לחום ולמחלה. אין לי ספק שיימצאו את הדרך לחי-סול השביתה. יימצאו אבקות לסילוק הסימפטום. אפשר יהיה לממשלה לעשות, אם אך תרצה, שהפועלים יבואו פחות או יותר על סיפוקם מחד גיסא, ולפחות את בעלי המפעל מאידך גיסא, בדרכים שונות העומדות לרשותה של כל ממשלה, כי ישנם בת-החרושת בארץ הזאת, וחוששני שמספרם אינו מבוסס כלל, אשר קיומם הוא מלאכותי לגמרי. הם אינם מפקים את רווחיהם בייעולות ובחישוב הנורמלי והתעשייתי, אלא על-ידי כל מיני מאנופולציות, אשר הצד השווה בהן הוא שאין לרווחיהם אלה ולרווחיהם בריאים של ייצור ותעשייה ולא כלום. האם בדרכים כאלה נקיים ונפתח את התעשייה שלנו?

ואם גם יצליח שר העבודה לחסל את השביתה, בכל זאת יש לקיים דיון כנסת, כדי שנבחרי העם, ובאמצעותם — העם כולו בארץ ובחוץ-לארץ, יבינו וידעו איך ייתכן לייצר כאשר מפעל משוכלל כ„אתא“ מגיע בפריון העבודה רק לחצי מפריון העבודה של מפעלים דומים ל„אתא“ בהולאנד ובשווייץ. אסור לנו להמשיך באשליות כאלה של כלכלני עתון „דבר“ מר בנג'מן או מר כרמי אשר קובעים — אינני יודע על מה הם מסתמכים — ששכר העבודה צלנו אינו גבוה יותר מאשר באירופה, ובמקרים מסויימים אף נמוך

דברים ששמעתי כאן ולא להיגרר אחרי פולמוס בענין הנתון במקרה זה לא רק לתיוכו של משרדי, אלא בטיפולי האישי הישיר — לרגל סעיף מסויים בחוק, המאפשר לשר העבודה להתערב בסכסוך עבודה.

אפשר היה לקוות שמציעי ההצעות לסדר-היום ידעו, כי זהו המצב המציאותי והמצב הפרוצדוראלי, ולכן יימנעו לדוש באותו ענין ולא יבקשו להביא לידי פולמוס פומבי במצב של צדדים בלתי-שוים, כשאחד מהם — אנוכי — חייב בשתיקה.

אולם על הערה אחת בלבד יש בדעתי להעיר — והיא נוגעת לסדרתו של חברה-הכנסת אבניאל, כי היה מקום להתערבות בזמן מוקדם יותר. הוא עצמו סחר את דבריו בעת שסיפר, כי למעשה הייתה התערבות כזו, ואפילו בדרג גבוה למדי של ועדה ציבורית לתיווך אשר פרסמה מסקנות. יתר על כן, שמעתי מפי אישיות אחת מקובלת בציבורנו כי ייתכן שהקדמתי להתערב בסכסוך זה. יש איפוא מקום לשיקולים לכאן ולכאן. השיקול שלי קבע את המועד ואת צורת ההתערבות.

הולכים ונעשים מאמצים רבים, מאמצים שהם לפעמים למעלה מגדר יכולת פיסית ונפשית — כדי ליישב את הסכך סוך. אף כי אינני יכול לערוב לתוצאות התיווך, סבורני כי לא אפסה התקווה. כל דיון פומבי יפסיק באופן אוטומאטי את פעולת התיווך שלי.

אני מצטרף להצעתו של חברה-הכנסת גוברין בדבר הסרת הענין מסדר-היום.

הי"ר י. שפרינצק :

ישנן שתי הצעות : האחת — להסיר את הענין מסדר היום; והשנייה — לקיים דיון בו, אצביע את ההצעות זו מול זו.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעלות את הענין על סדר-היום — 13

בעד ההצעה להסיר את הענין מסדר-היום — 33

נגמעים — 3

ההצעה להסיר את הענין מסדר-היום נתקבלה.

הציע זאת; אם מתכוונים לבירור הסכסוך לגופו — מה שעשו כאן — מה תהא המסקנה ? נניח שמקיימים בירור, המסקנה בענין חמור כזה לא היתה שנצביע בו מי צודק או מי איננו צודק, אילו דרישות ממלאים או אילו דרישות אין ממלאים. הנימוק ההגיוני של מקרה כזה היה, אם מעבירים זאת לוועדת העבודה או לוועדה אחרת לשם הסקת מסקנות. כשרנו בחוק סכסוכי עבודה, איש לא הציע שננהג כך לגבי סכסוכי עבודה בארץ.

אנו בכנסת קבענו ברורות : כיצד מתווכים, במה מתווכים, ומתי מתווכים. והנה מעורר חברה-הכנסת אבניאל פרשה חדשה שאיננה קיימת במציאות. הוא מדבר על „ועדת ברורות מנוענת“. אין זכר לזה בחוק, אולם לא רק זאת — מורי ורבותי, כי אין זה הוגן לגבי הענין לגופו להעלות שאלה זו על במה פומבית זו, כל עוד השר עושה בתיווך רשמי או בלתי-רשמי בין שני הצדדים. ולא זו בלבד, כל בעלי ההצעה יודעים את החוק הנתון לשר סמכות לתווך, והשר, כאשר הוא יושב כאן, חייב בשתיקה, אם הוא מתווך והוא הוא העוסק בתיווך. אף-על-פי-כן הם מציעים להוסיף שמן לחב" ערה. ואף גם זאת — לדעתי, כל ויכוח פומבי ילבה את הסכסוך. כולנו יודעים שבאוצרות הדמוקרטיה, גם כשמת שלותיהן מייצגות מפלגות שמרניות, אין ברורות חובה, והיה לנו ויכוח על כך.

רצוני לייצץ לכם, שעם כל הקשיים הכרוכים בשביתה, אין להפוך אותה לטרגדיה. היו שביתות, ואני זוכר מקרים אחרים כאשר מן הספסלים הללו נקטו עמדה אחרת. היו שביתות רופאים, היו שביתות של ימאים. למה אתם קראתם או ? האם קראתם לתיווך, האם קראתם לבוררות, חברי הכנסת ספיר ואבניאל, ואף חברה-הכנסת לורניץ, המתעטף כאן בטלית שכולה תכלת. אתם קראתם לא לציית לממשלה, ואילו עתה אתם קוראים לממשלה שתטיל ברורות חובה.

לכן אני עומד בטענתי שאין יסוד לויכוח פומבי, הכנסת צריכה להבין זאת, וכל מי שרוצה שהסכסוך יסתיים בדרכי שלום ובדרכי הבנה הדדית, יקבל דעתי.

אני מציע להסיר מסדר-היום את הצעותיהם של חברי הכנסת אבניאל, ספיר ולורניץ.

שר-העבודה מ. נמיר :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברה-הכנסת גוברין הסביר את המסיבות, מדוע אני חייב להבליג בשעה זו על

2. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפולי) (תיקון), תשי"ז — 1957 *

לעורך-דין, אם הענין, שטיפל בו, לא בא לידי סיומו עלידי פסק-דין, אלא תוך הסכם. כוונת התיקון היא לאפשר לעורך-דין לקבל את שכרו כחוק גם במקרה שהענין נגמר תוך הסכם ללא פסק-דין. אינני משער שתוכל להיות התנגדות כל-שהיא לתיקון מילולי זה.

חייב אני עוד להוסיף כי לאחר שהצעת חוק זו הונחה על שולחן הכנסת, הובאה לתשומת-לבי הערה מלומדה, שייח תכן ובעקבותיה יהיה צורך בוועדה לבדוק גם תיקון נוסף בסעיף זה; כי מן הנוסח המילולי של החוק עלול להשתמע שאין אפשרות שעורך-הדין יקבל תשלום למי הסכם מראש, ולא רק בהסתמך על התוצאות של המשפט. ולא זו בלבד שדבר זה עלול לפגוע באחיקה של מקצוע עריכת-הדין, אלא שאם לא נשאר פתח לכך שעורך-הדין יוכל לקבל גם שכר

הי"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברה-הכנסת הלל — חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפולי) (תיקון), תשי"ז — 1957.

שלמה הלל (מפא"י) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. הצעת התיקונים לחוק התביעות של קרבנות השואה, שאני מביא, כוללת הצעות לתיקון בשני סעיפים. כדי לנקוט את הכלל „מן הקל אל הכבד“, אתחיל בתיקון לסעיף 10, שלפי התרשמותי אינו עלול להיות שנוי במחלוקת או לעורר ויכוח או התנגדות.

הצורך בתיקון נובע מהגדרה לא-מדוייקת בחוק העיקרי, המשאירה מקום לספק אם אמנם אפשר לפסוק שכר טרחה